

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 127/2010/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

489/2010. (XII. 1.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ 2010. március 27-én előterjesztett **panaszát** a 2010. december 1-jén megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos 2010. március 27-én a Testület elektronikus panaszbejelentő formanyomtatványán terjesztette elő panaszát, amelyet 2010. április 21-én aláírásával ellátva is megerősített.

Előadása szerint 2010. március 24-én lakóhelyétől alig 1 kilométer távolságban, Ny. település belterületén közlekedett saját tulajdonú személygépkocsijával felesége és 3 éves kisfia társaságában. A városhatárt jelző táblától nem messze arra lett figyelmes, hogy egy civil rendszámú személygépkocsi szabálytalan módon, a forgalommal szemben parkol az útpadkán. Közelebb érve látta, hogy a járműben két civil ruhás személy ül: egy nő a vezető ülésen és egy férfi a hátsó ülésen, utóbbi videofelvételeket készít a szembejövő járművekről. Amikor nyilvánvalóvá vált számára, hogy traffipaxot üzemeltetnek. Néhány méter távolságban leállította a másik jármű mögött az autóját, visszasétált hozzá, és a nyitott ablakon keresztül megkérdezte a két személytől, hogy milyen sebességgel haladt. A hátul ülő civil ruhás rendőr válaszul köszönés és magyarázat nélkül a személyi igazolványát és a

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

lakcímkártyáját kérte. A panaszos felhívta a rendőr figyelmét arra, hogy önként ment oda, és semmiféle szabálytalanságot nem követett el, csupán arra kíváncsi, hogy milyen sebességgel haladt, amikor bemérték. Ezután a hátul ülő civil ruhás rendőr ismételten a személyi igazolványt követelte, majd megkérdezte a foglalkozását, és amikor megtudta, hogy ügyvéd, gúnyos megjegyzést tett rá.

A panaszos átadta a személyi igazolványát a vezető ülésen helyet foglaló civil ruhás nőnek, aki egész idő alatt nem szólalt meg. A nő egy kockás noteszbe vagy papírlapra felírta a személyi igazolványban, majd a lakcímkártyán szereplő személyes adatokat, és a feljegyzést átadta a hátul ülő civil ruhás személynek, aki rendőrnek mondta magát. Utóbbi személy az adatokat áttanulmányozta, majd a papírt eltette, és aztán „foghegyről odavetette” a panaszosnak, hogy „nem ment bele”. Mivel a továbbiakban nem törődtek vele, a panaszos távozott „az igazoltatás okának tisztázása, a személyazonosságuk felfedése, rendőri azonosító számuk közlése, és köszönés nélkül”.

A panaszos álláspontja szerint az intézkedő rendőrök intézkedésükkel egyrészt megsértették a személyes adatok védelméhez fűződő, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvényben biztosított jogait, másrészt pedig megszegték a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. § (1) bekezdésében foglaltakat is, miszerint „a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani”. Megítélése szerint továbbá a rendőrök megszegték a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) alapelveként rögzített tisztességes eljáráshoz való jogát is. A fentiek alapján kéri panaszja elbírálását, és a szükséges jogi és egyéb következmények alkalmazását.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbi releváns tények voltak megállapíthatók.

1) A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatának vezetője válaszlevelében a panaszos sérelmeivel összefüggésben az alábbiakat rögzítette.

A fent említett helyen és időben a Nyíregyházi Rendőrkapitányság Közlekedésrendészeti Osztályának állományába tartozó [...] r. főtorzszászlós végzett sebességellenőrzést Ny. belterületén, szolgálati gépkocsiból. Az ellenőrzés során jelen volt a Miskolci Rendészeti Szakközépiskola levelező tagozatos hallgatója, aki szakmai gyakorlatát töltötte, egyébiránt pedig a Nyíregyházi Rendőrkapitányság Igazgatásrendészeti Osztályának szabálysértési előadója.

A rendőri intézkedésre azért került sor, mert 9 óra 50 perckor a panaszos az általa vezetett személygépkocsival megállt, és a sebességellenőrzést végző rendőrhöz lépett, aki a szolgálati gépkocsi jobb hátsó ülésén ült és a sebességmérő készüléket működtette. A jelenlévő rendőrségi alkalmazottak nyilatkozatai szerint a panaszos arrogáns stílusban, köszönés nélkül

haladási sebességének mértékéről érdeklődött, illetve arról, hogy mekkora bírásgot kell fizetnie. Az eljáró főörzsászlós a napszaknak megfelelően köszönt, de miután nem értette pontosan a feltett kérdést, arra kérte a panaszt, hogy ismétlje azt meg. Ennek utóbbi személy lekezelő stílusban és indulatosan tett eleget.

A főörzsászlós tájékoztatta a panaszt, hogy mielőtt megadná a kért tájékoztatást, a panaszosnak igazolnia kell magát. A panaszos ügyvédi mivoltára hivatkozva ismét a sebességadatot kérte, amire a főörzsászlós ismételten közölte, hogy annak megadásához szükséges igazolnia magát. Ezek után a panaszos visszament gépkocsijához, magához vette személyi igazolványát és laccímkartóját, majd újra a rendőrök autójához lépett. A főörzsászlós ekkor arra kérte a panaszt, hogy az okmányokat adja át a gépkocsi vezetői ülésén tartózkodó kollégának. Az iratokat nevezett átvette, és felírta a panaszos adatait. Ezt követően a főörzsászlós közölte a panaszossal, hogy a megengedett legnagyobb sebességet nem lépte túl. A panaszos ezt tudomásul véve köszönés nélkül távozott.

Az érintett rendőrségi dolgozók egybehangzóan azt állították, hogy a panaszos sem érkezésekor, sem távozásakor nem köszönt és végig indulatosan és arrogáns módon viselkedett. Ők nem tettek olyan kijelentést, illetve nem tudnak olyan egyéb körülményről, amelyet a panaszos gúnyosnak, sértőnek találhatott volna. A panaszossal az események alatt végig a főörzsászlós kommunikált, aki egyenruhában teljesített szolgálatot.

A panaszossal szemben a fenti eseményekkel összefüggésben feljelentést az eljáró rendőr nem tett, egyéb eljárást nem indított, ezért a válaszevél megjegyzése szerint a panaszos a Ket. szabályainak megsértésére alaptalanul hivatkozik.

Az intézkedésben érintett hivatásos állományú rendőr és a hallgató sebességellenőrzést hajtott végre az adott útszakaszon. Ennek során, rendőri felhívás nélkül, felvilágosításért fordult hozzájuk az adott útszakaszon gépkocsival közlekedő panaszos. A szolgálatvezető álláspontja szerint az Rtv. 44. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak alapján az intézkedő rendőr elvitathatatlan joga volt, hogy a közúton közlekedő állampolgárral szemben közlekedésrendészeti intézkedést foganatosítson, amelynek keretében – egyebek mellett – ellenőrizhette az okmányait. Megjegyzi továbbá, hogy a panaszos állításával ellentétben, a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet 63. § (5) bekezdése alapján, 2010. január 1-jétől a közúti forgalom ellenőrzését végző olyan jármű, amelyben az ellenőrzéshez szükséges berendezés üzemel, olyan helyen is állhat, ahol a járművek megállása vagy a várakozás egyébként tilos.

A fentiek alapján a szolgálatvezető álláspontja szerint a panasz megalapozatlan mind az intézkedés jogszerűségét, mind annak szakszerűségét illetően.

2) Az intézkedésnél jelen volt hallgató nyilatkozattételéről 2010. április 29-én rögzített feljegyzés az alábbi releváns információkat tartalmazza. A hallgató az említett napon, szakmai gyakorlat keretében sebességellenőrzés végrehajtásában működött közre egy főörzsászlós mellett Ny. belterületén.

A hallgató a szolgálati gépkocsi vezetőülésén ült, míg a főörzsászlós a szolgálati gépkocsi jobb hátsó ülésén foglalt helyet, ahol a sebességmérő készüléket üzemeltette.

Emlékezete szerint az ellenőrzés során több állampolgár is megállt, és arról érdeklődtek tőlük, hogy túllépte-e a megengedett sebességet. Emlékezett egy középkorú férfira is, aki elmondása szerint köszönés nélkül ment oda hozzájuk és lekezelő stílusban olyasmit kérdezett, hogy „mennyi volt, mennyit fizetek”. A főtörzszászlós köszönt a férfinak és közölte, hogy nem érti, amit kérdez. Ezt követően a férfi ismét lekezelő stílusban kérdezte, hogy „mennyi volt”, amire a főtörzszászlós azt a tájékoztatást adta, hogy amennyiben a sebességmérés eredményére kíváncsi, illetve arra, hogy a megengedett haladási sebességet túllépte-e, csak abban az esetben kaphat választ, ha igazolja magát. Erre a férfi felháborodva válaszolta, hogy ő ügyvéd, és tudni akarja a haladási sebességét. A főtörzszászlós ismét közölte a férfival, hogy csak abban az esetben tud neki felvilágosítást adni, ha személyi igazolványával és lakcímkártyájával igazolja magát. Ezek után a férfi visszament a közelben lévő járművéhez, ahonnan kivette az okmányait és újra a szolgálati gépkocsinhoz lépett. A főtörzszászlós arra kérte a férfit, hogy a személyi igazolványát és a lakcímkártyáját adja át neki – vagyis a hallgatónak – ami meg is történt. Ő felírta a férfi adatait, ezt követően a főtörzszászlós közölte a férfival, hogy nem lépte túl a megengedett sebességet. A történetek után a férfi köszönés nélkül távozott.

A hallgató nem emlékezett a középkorú férfi nevére, csupán arra, hogy doktori címe volt. Fontosnak tartotta továbbá megemlíteni, hogy férfi végig arrogáns, fölényeskedő magatartást tanúsított.

3) [...] r. ftzls 2010. április 29-én készített jelentésében előadja, hogy a panaszban említett napon sebességellenőrzést hajtott végre egy rendőrhallgatóval Ny. belterületén. A mérést 9 óra 10 perckor kezdte meg mindkét irányt mérve. Ennek során, 9 óra 50 perckor a szolgálati gépkocsi jobb hátsó ajtajánál megjelent egy középkorú személy – a panaszos –, és köszönés nélkül, gyors beszédstílusban kérdezte, hogy mennyi volt, illetve, hogy mennyi lesz. Kérdését a rendőr nem értette, ezért előbb köszönt, majd visszakérdezett, hogy a panaszos mire kíváncsi. A panaszos idegesen és felháborodva azt kérte, hogy „mondja már meg, hogy mennyi volt, illetve hogy mennyi lesz”. A rendőr ismét köszönt, majd közölte, hogy amennyiben a panaszos arra kíváncsi, hogy milyen sebességgel közlekedett, és arról készült-e felvétel, akkor egy személyi igazolvánnyal és egy lakcímkártyával fáradjon át a vezető oldali ajtóhoz, ahol az ott ülő kolléganő rögzíti az adatait, csak ezt követően kaphat felvilágosítást. Erre a panaszos felháborodva közölte, hogy ügyvéd, és választ követelt. A rendőr ismét felhívta rá a figyelmét, hogy csak abban az esetben tud tájékoztatást adni, ami egyébként nem is kötelessége, ha a panaszos igazolja magát. Ezt követően a panaszos saját gépkocsijához sietett, majd okmányait átadta a vezető ülésen helyet foglaló hallgatónak, aki az adatokat rögzítette. Ezt követően a rendőr közölte a panaszossal, hogy nem készült róla felvétel, mivel nem lépte túl a megengedett sebességet, majd elköszönt. A panaszos mindezek után köszönés nélkül távozott.

4) A rendőrség a Testület rendelkezésére bocsátotta az ellenőrzés során vezetett települési napló másolatát, amelyben nem szerepel a panaszossal összefüggő bejegyzés, tekintettel arra, hogy a megengedett sebességet nem lépte túl. A sérelmezett történéseket megelőző utolsó bejegyzés ideje 9 óra 42 perc, míg a következőé 10 óra 8 perc, a panaszolt események feltehetően a két időpont közötti időben zajlottak.

5) A rendőrség a fentiekben túl megküldte azon dokumentum másolatát, amelyre az intézkedés során a panaszos – és további két személy – személyes adatait rögzítették, és amely valójában egy A/4-es fehér lap. A panaszos neve előtt 9 óra 25 perces megjegyzéssel szerepel egy

személy neve, születési ideje, anyja neve. A panaszos neve mellett 9 óra 50 perces megjelöléssel olvasható születési helye és ideje, anyja neve, továbbá lakcíme. Egy további, harmadik személy neve mellett 9 óra 52 perces megjegyzéssel szerepel személyi száma, születési helye, valamint anyja neve.

6) A Testület a fenti iratok megismerését követően tisztázásra szoruló, további kérdések megválaszolása érdekében újabb megkereséssel fordult a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjéhez, aki válaszevele mellett megküldte az intézkedő rendőr és a rendőr hallgató újabb jelentéseit. Levelében a főkapitány a Testület kérdéseire a következő válaszokat adta.

A sebességmérést [...] r. főörzszászlós végezte, aki szolgálatát egy rendőrhallgatóval látta el. A hallgató nem rendelkezett a rendőrségnél rendszeresített adatrögzítésre szolgáló nyomtatvánnyal (igazoltató lappal), mivel azonban a főörzszászlós a sebességmérő készüléket kezelte, arra kérte a rendőrhallgatót, hogy a nála lévő A/4-es lapra írja fel a panaszos adatait.

A személyes adatokat tartalmazó A/4-es papírlapot a szolgálat végén a főörzszászlós a kapitányságon, a szolgálat ellátásához kapcsolódó iratok és nyomtatványok tárolására szolgáló iratszekrényében helyezte el. A későbbiekben az adatokat tartalmazó papírlapot a rendőrség a Testületnek küldte meg az ügy további irataival együtt.

Az A/4-es papírlap kezelését és tárolását a rendőrség az Rtv. 29. §-ának (7) bekezdésében meghatározottak alapján – miszerint az intézkedés befejezését követő száznolcvanadik napon meg kell semmisíteni az igazoltatás során rögzített adatokat – kívánta elvégezni. Ez utóbbi cselekményre ténylegesen azért nem került sor, mert a papírlapot a panasz eljárás lefolytatására elküldték a Testületnek.

A főkapitány levelében tájékoztatást adott továbbá arról, hogy jelenleg nincs olyan hatályos belső norma, amely rendelkezne arról, hogy a sebességmérést végző rendőrök adhatnak-e bármilyen tájékoztatást a hozzájuk forduló állampolgároknak arról, mekkora sebességgel közlekedtek, illetve a megengedett sebességet túllépték-e. Korábban a 28/1999. (V. 25.) ORFK Intézkedés 16. pontja rendelkezett arról, hogy a külföldi állampolgárok a videofelvételt a helyszínen megtekinthetik, magyar állampolgárokkal összefüggő előírás azonban nem létezett. A hivatkozott rendelkezést időközben hatályon kívül helyezték, így jelenleg sem a külföldi, sem a magyar állampolgárok vonatkozásában nincs hatályos szabályozás. A fentiek alapján tulajdonképpen a rendőr belátására van bízva, hogy ad-e bármiféle információt ilyen helyzetekben. A vizsgált esetben az intézkedő rendőr azt a döntést hozta, hogy amennyiben a panaszos igazolja magát, megadja a kért felvilágosítást.

A főkapitány a felvilágosítás-adás témakörében tájékozódott a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Közlekedésrendészeti Osztályán, ahol tájékoztatták: a megyebeli rendőri szerveknél az a gyakorlat, hogy a sebességmérés eredményéről érdeklődő gépkocsivezetőknek nem adnak felvilágosítást, csupán annyit közölnek, hogy a megengedett sebesség túllépése esetén az eljárást folytató hatóságtól írásbeli értesítést fognak kapni.

A főkapitány a panasszal és a Testület kérdéseivel összefüggésben szükségesnek tartotta megjegyezni továbbá, hogy a panaszos valóban csak tájékoztatást kért a sebességmérést

végző rendőröktől, ez utóbbiak viszont az Rtv. 44. § (1) bekezdés b) pontja alapján a közlekedési rendszabályok megtartását ellenőrizték, ezért megfelelő felhatalmazással rendelkeztek az igazoltatásra és az adatrögzítésre.

7) Az intézkedő főtörzszászlós 2010. október 18-án készített kiegészítő jelentésében a Testület kérdéseire válaszolva a korábbi jelentésében írtakat az alábbiakkal egészítette ki.

A panaszos személyes adatainak rögzítése megítélése az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján, közlekedésrendészeti ellenőrzés (sebességellenőrzés) miatt vált szükségessé. Mivel a főtörzszászlós folyamatosan végezte a sebességmérést, és több gépkocsi sebességtúllépését is rögzítette, annak megállapítása céljából volt szükséges a panaszos igazoltatása, hogy jogosult-e az általa kért információkra.

A rendőr a szolgálatot egy rendőrhallgatóval látta el, aki nem rendelkezett a rendőrségnél rendszeresített, adatrögzítésre szolgáló nyomtatvánnyal (igazoltató lappal), illetve annak helyes kitöltését hallgatóként még nem is ismerhette. Mivel azonban a főtörzszászlós a sebességmérő készüléket kezelte, a hallgató a nála lévő A/4-es lapra írta fel a panaszos adatait.

A személyes adatokat tartalmazó lapokat a főtörzszászlós a szolgálat végén a rendőrség épületében, a Közlekedésrendészeti Osztályon, a szolgálattal kapcsolatos iratok és nyomtatványok tárolására szolgáló – kulccsal zárható – iratszekrényébe helyezte el, és ott tárolta az Rtv. 29. §-ának (7) bekezdésében foglaltak szerint. A későbbiekben a lapot a megyei rendőr-főkapitányság ellenőrzési szolgálatának adta át.

A főtörzszászlós tudomása szerint az osztály állományába tartozó rendőrök hozzá hasonlóan járnak el, és rögzítik a sebességmérésekkel kapcsolatosan hozzájuk forduló személyek adatait, majd az előírásoknak megfelelően, a szükséges ideig tárolják azokat.

Úgy tudja továbbá, hogy korábban hatályban volt a 28/1999. (V. 25.) ORFK Intézkedés a rendőrség által alkalmazott közúti sebességmérő és forgalomellenőrző technikai eszközök alkalmazásáról, amely rendelkezett az ilyen esetben követendő eljárásról. Az intézkedés időközben hatályát veszítette, és jelenleg nincs olyan norma, amely hasonló esetekre előírást tartalmazna. Ezért annak elkerülése érdekében, hogy illetéktelen személy részére adatot szolgáltatassanak, mindenképpen szükséges az igazoltatás.

8) Az intézkedésnél jelen volt rendőrhallgató 2010. október 14-én készített jelentésében korábbi előadását az alábbiak szerint egészítette ki.

A sebességmérés helyszínére érkezve a főtörzszászlós arra kérte, hogy egy sima, fehér A/4-es méretű lapra rögzítse a bemért járművek rendszámát és a mérés időpontját. Később, mivel a feladat ellátása során több állampolgár is megállt, és arról érdeklődött, hogy túllépte-e a megengedett sebességhatárt, a főtörzszászlós arra kérte, hogy egy újabb sima, fehér A/4-es méretű lapra az érdeklődő személyek személyi adatait rögzítse. Ez történt a panaszos esetében is. Az iratokat, amelyekre a személyi adatokat rögzítette, a hallgató a szolgálat végén átadta a főtörzszászlósoknak.

III.

A Testület a panasz eljárás keretében vizsgálta a panaszos igazoltatása, személyes adatainak rögzítése, valamint az eljáró rendőr által a panaszosnak nyújtott felvilágosítás jogszerűségét, továbbá azt, hogy a sérelmezett intézkedés végrehajtásának módja és a rendőrök által tanúsított hangnem mennyiben felelt meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak.

Az eljárás során a Testület megállapította, hogy a panaszolt intézkedések érintették a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezethető tisztességes eljáráshoz és 59. § (1) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez való alapvető jogát az alábbiak szerint.

1) A Testületnek elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a hatáskörére irányadó szabályok értelmében a panaszos által előadott valamennyi sérelem kivizsgálását elvégezheti-e.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”.

Az idézett rendelkezés értelmében a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások vizsgálata tartozik, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),
- a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházat-csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),
- a kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegosztatás stb.).

tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

Az idézett jogszabályhely egyértelművé teszi, hogy a Testület érdemi kivizsgálást kizárólag az Rtv.-ben foglalt rendőri kötelezettségek teljesítése vagy azok elmulasztása kapcsán folytathat. Ezért a panaszosnak a tisztességes eljárás Ket.-ben rögzített alapelvének megsértése tárgyában emelt kifogásával a Testület nem foglalkozott.

2) A Testület ezt követően megvizsgálta, hogy a panaszos igazoltatására, és azzal összefüggésben adatainak rögzítésére jogszerűen került-e sor.

a) A felek előadása megegyezik arról, hogy amikor a panaszos a rendőrökhöz lépve arról érdeklődött, hogy a sebességátart gépkocsijával túllépte-e, az eljáró főtörzsőrmester a választ feltételhez szabta, és azt kérte, hogy előbb a panaszos igazolja a személyazonosságát. A

felhívás egymás után többször is elhangzott, míg végül a panaszos átadta az iratait. Ezt követően a főörzsászlós megadta a panaszos kérdésére a választ.

A Testület kérdésére válaszolva a főörzsászlós úgy nyilatkozott, hogy a panaszos adatainak rögzítése az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján, közlekedésrendészeti ellenőrzés (sebességellenőrzés) miatt vált szükségessé. Mivel a főörzsászlós folyamatosan végezte a sebességmérést, és több gépkocsi sebességtúllépését is rögzítette akkor, amikor a panaszos tájékozódni próbált, annak megállapítása céljából volt szükséges a panaszos igazoltatása, hogy jogosult-e az általa kért információkra.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatának vezetője mindkét válaszlevelében rögzítette álláspontját, miszerint az intézkedésben érintett hivatásos állományú rendőr és a hallgató sebességellenőrzést hajtottak végre, amelynek keretében, az Rtv. 44. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak alapján az intézkedő rendőr elvitathatatlan joga volt, hogy a közúton közlekedő állampolgárral szemben közlekedésrendészeti intézkedést fogantossiton, és – egyebek mellett – okmányokat ellenőrizzen.

A rendőrségi iratok tehát mind az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdéséről, mind pedig 44. §-a (1) bekezdésének b) pontjáról említést tesznek a rendőri intézkedés jogalapjaként.

Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése rögzíti, hogy „a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát [...] közlekedésrendészeti ellenőrzés során [...] kell megállapítani”. Az Rtv. 44. §-ának (1) bekezdésében pedig – egyebek mellett – feljogosítja a rendőrt, hogy a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen ellenőrizze.

A hivatkozott törvényhelyek együttes értelmezése alapján leszögezhető, hogy a rendőr közlekedésrendészeti ellenőrzés keretében jogosult arra, hogy a járművet használó személy adatait megismerje.

A történetek helyes értékeléséhez a Testületnek figyelemmel kellett lennie arra a körülményre is, hogy a panaszolt esetben nem arról volt szó, hogy a rendőr a panaszoshoz lépve közlekedésrendészeti ellenőrzést kezdeményezett, hanem a panaszos által feltett kérdésre reagálva, a válaszadást megelőzően tartotta szükségesnek a rendőr a személyes adatok közlését. Kétségtelen továbbá, hogy erre olyan időpontban került sor, amikor a rendőr egyébként közlekedésrendészeti ellenőrző tevékenységet hajtott végre, kérdéses azonban, hogy ez a konkrét esetben felhívhatóvá teszi-e az Rtv. 44. §-át.

A Testület már több korábbi állásfoglalásában is utalt arra, továbbá a rendőri igazoltatásról az Országos Rendőr-főkapitányság által 2008-ban kiadott részletes tájékoztató is kiemeli, hogy az igazoltatás (mint minden rendőri intézkedés) célhoz kötött. A tájékoztató alapelveként rögzíti továbbá, hogy az igazoltatás nem lehet önmagáért való, mindig kell lennie valamilyen alapjának és céljának, melyet a rendőr az Rtv. 20. §-ának megfelelően köteles is közölni az intézkedés alá vont személlyel.

Az eljáró rendőr jelentése szerint a panaszos adataira annak megállapítása érdekében volt szükség, hogy jogosult-e a kért információkra. Arról azonban a rendőrségi iratok nem számolnak be, hogy az adatok birtokában akár a rendőr, akár a hallgató bármilyen ellenőrzést elvégzett volna a jogosultság megállapítása érdekében (például a megismert adatoknak a gépjármű forgalmi engedéllyel való összevetése alapján), sem arról, hogy az adatok birtokában végül hogyan jutottak arra a következtetésre, hogy a panaszos a kért információt megkaphatja. A panaszbeadvány és a rendőrségi iratok is csupán azt tartalmazzák, hogy a panaszos iratainak átadását követően adatait rögzítették, majd kérdésére a feleletet a főtörzsaszóls megadta.

A fentiek ismeretében a Testület úgy ítélte meg, hogy bár az eljáró rendőr jelentésében meghatározta fellépésének lehetséges célját, ténylegesen azonban nem e cél érdekében hajtotta végre az intézkedést, így nem volt olyan, az Rtv. 29. §-a alapján meghatározható egyedi ok, amely az igazoltatást megalapozta volna.

Annak megítélésekor, hogy az igazoltatás igazolására felhívható volt-e az Rtv. 44. §-ának általános felhatalmazása, szintén a célhoz kötöttség elvét kell figyelembe venni. A közlekedésrendészeti ellenőrzés intézményének elnevezéséből is nyilvánvaló, hogy az ilyen intézkedés keretében fogantatosított rendőri aktusnak a közlekedésrendészeti intézkedés céljának eléréséhez szükségesnek kell lennie. A konkrét esetben az eljáró rendőrök tevékenységének az volt a célja, hogy a forgalomban résztvevő járművek vezetőinek magatartását, a sebességhatár betartását figyelemmel kísérvé, a panaszos igazoltatása kapcsán ez a cél bizonyosan nem érvényesült: az igazoltatás nem kapcsolódott közvetlen módon a közlekedés rendjének fenntartásához, hanem a panaszos által kért felvilágosítás megadásának feltételeként jelent meg.

A Testület megítélése szerint azonban amennyiben azt egyéb körülmény – pl. további intézkedés, eljárás valószínűsége, vagy az illetéktelen személynek való adatszolgáltatás lehetőségének kizárása – nem indokolja, az Rtv. 24. §-a szerinti felvilágosítás megadása nem tehető függővé a felvilágosítást kérő személyazonosságának igazolásától.

A fentiek alapján az igazoltatással elérni kívánt tényleges cél hiányában a Testület megállapította, hogy a panaszos igazoltatására szükségtelenül és indokolatlanul került sor, aminek eredményeként megvalósult a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának megsértése.

b) Ugyancsak mind a panaszos, mind pedig a rendőrségi iratok beszámolnak arról, hogy a panaszos iratainak átadását követően a rendőrhallgató a panaszos adatait – a dokumentum tanúsága szerint nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét és lakcímét – egy A/4-es méretű, sima fehér papírra feljegyezte.

Az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése alapján „az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető.” Az idézett törvényhely (3) bekezdése az intézkedés alá vont személy adatainak rögzítését arra az esetre írja elő, ha azokra további intézkedéshez, eljáráshoz szükség van, vagy a rögzítést egyéb körülmények indokolják. Ebben az esetben az igazoltatott azon

személyazonosító adatai jegyezhetők le, amelyek a 29. § (8) bekezdése alapján a következők: az érintett személy neve, születési helye, születési ideje és anyja születési családi és utóneve. Az Rtv. 29. § (7) bekezdése értelmében továbbá az igazoltatás során rögzített adatokat főszabály szerint az intézkedés befejezését követő 180. napon meg kell semmisíteni.

Az igazoltatás és az igazoltatott adatai rögzítésének részletszabályait a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) tartalmazza. 38. §-ának (2) bekezdése előírja, hogy „az igazoltatás során meg kell állapítani a személy azonosságát, és az igazoltató lapon rögzíteni kell annak az igazoltatottnak az Rtv. 29. §-ának (8) bekezdése szerinti személyazonosító adatait, az igazolványának sorozatát és számát, valamint az igazoltatásának helyét, idejét és okát, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják”.

Mivel a Testület a panaszos igazoltatását is jogszerűtlennek minősítette, az annak keretében történt adatrögzítés a Testület álláspontja szerint szükségszerűen jogsértő módon zajlott, és megvalósította, illetőleg súlyosította a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának sérelmét.

A rendőrségi gyakorlat alakítás érdekében azonban a Testület szükségesnek tartotta rögzíteni az alábbiakat.

i) Még ha az igazoltatás jogszerűen történt volna is a rendőrség által megjelölt valamely indok alapján, sem a közlekedésrendészeti intézkedés, sem a felvilágosítás kérés nem indokolta volna a megismert adatok írásbeli rögzítését, mivel hiányoztak az Rtv. 29. § (3) bekezdésében rögzített feltételek: további intézkedés, eljárás eleve nem látszott szükségesnek, és egyéb körülmények sem indokolták az adatrögzítést (hiszen a panaszos adatait nem kérték le a schengeni információs rendszerből, illetve a körözési információs rendszerből). Ezért az adatrögzítés még akkor is jogszerűtlen lett volna, ha az adatok megismerésének megvan a megfelelő törvényi alapja.

ii) Az igazoltatás során ellenőrizhető okmányok, valamint a rögzíthető adatok körét az Rtv. fent idézett 29. § (2), (3) és (8) bekezdései határozzák meg. Szükséges továbbá utalni a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény rendelkezéseire. E törvény 5. §-ának (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. A személyazonosító igazolvány tartalmazza a polgár nevét, születési helyét és idejét, állampolgárságát, anyja nevét, nemét, arcképét, saját kezű aláírását (a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy törvényes képviselőjének aláírását), valamint a személyazonosító igazolvány okmányazonosítóját és érvényességi idejét. A személyazonosságot azonban – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány is igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat (az anyja neve és a neme nem szükséges adatok ez utóbbi esetekben). Ilyen adattartalmú hatósági igazolványnak tekintendő különösen az érvényes útlevél és az új típusú kártyaformátumú vezetői engedély. A felsorolt, illetve az előírt adattartalmú érvényes hatósági igazolványok egyikének bemutatása esetében személyazonosítás céljából – ha más jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – a polgár nem kötelezhető további egyéb okmány bemutatására.

A fenti törvényhelyek ismeretében leszögezhető, hogy az igazoltatás során a rendőr az érintettől nem kérheti lakcímkártyájának átadását, és az is, hogy az intézkedés során rögzíthető adatok körébe a lakcímadat nem tartozik bele. A rendőrök a konkrét esetben ezért mindenképpen jogszerűtlenül jártak el akkor, amikor a panaszos lakcímadatait a többi személyes adat mellett feljegyezték.

iii) A Testület már korábbi állásfoglalásában [lásd a 126/2008. (X. 29.) sz. állásfoglalást] is lényeges garanciális elemnek minősítette azt, hogy igazoltatás során az adatok rögzítése – a Szolgálati Szabályzat 38. § (2) bekezdése alapján – igazoltató lapra (RK lapra) történjék. A vonatkozó jogszabályok ugyanis csak ehhez a formához kötik azokat az adatkezelési garanciákat – így az Rtv. 29. § (7) bekezdésében foglalt 180 napos megsemmisítési határidőt is –, amelyek betartásával a személyes adatok kezelése nyomon követhető. Ha tehát a rendőr nem RK lapra, hanem például egy sima fehér papírra jegyzi fel a maga számára az adatokat, akkor azok kikerülnek a törvényi kontroll alól és fennáll annak a lehetősége, hogy a jogszabályi garanciák – mint pl. a felhasználhatóságra és a megsemmisítésre vonatkozó szabályok – részben vagy egyáltalán nem érvényesülnek. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ilyen esetekben az adatok kezelése szükségszerűen jogellenesen történik, további sorsuk azonban már jogszabály szerint nem ellenőrizhető, és az objektív lehetősége legalább is megteremtődik annak, hogy az említett biztosítékokat mellőzni lehessen. Ez kiszámíthatatlan, bizonytalan helyzetet teremt az igazoltatott számára, hiszen nem tudhatja biztosan, hogy adott esetben személyes adatait a jogszabályoknak minden tekintetben megfelelően fogják-e kezelni. A fentiekben túl ezért a Testület szükségesnek tartotta rögzíteni, hogy a panaszos adatainak rögzítésére is jogszerűtlen módon, alapjogot sértő eljárással került sor.

3) A Testület a panaszos előadása alapján indokoltnak tartotta vizsgálni a rendőri intézkedés végrehajtásával összefüggő általános formai követelmények köréből annak teljesülését, hogy az intézkedő rendőr a panaszossal megfelelően közölte-e az igazoltatás tényét és célját. A panaszos előadása szerint ugyanis iratai átadására a tájékoztatás-kérésre válaszul szólították fel, és az igazoltatás tényleges okát a rendőrök nem közölték vele.

Az eljáró rendőr jelentésében arról számol be, hogy a panaszos kérése hallatán azt közölte vele, hogy mielőtt megadná a kért felvilágosítást, a panaszosnak igazolnia kell a személyazonosságát. A panaszos ezt követően újra feltette kérdéseit, amelyre reagálva a rendőr megismételte felhívását. Ennek a panaszos végül eleget tett.

A Rtv. 20. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt minden esetben köteles – egyebek mellett – az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni. Az Rtv. idézett rendelkezéseit a Szolgálati Szabályzat 4. §-a egészíti ki. A jogszabályhely (1) bekezdése szerint a rendőr az intézkedést – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a tervezett intézkedés megjelölése és célja közlésével kezdi meg.

A fenti követelmények magtartásának értékelésekor nem hagyható figyelmen kívül a Testület fent szereplő azon megállapítása, miszerint a konkrét esetben nem volt feltátható olyan releváns indok, amely a panaszos igazoltatására tényleges okot szolgáltatott volna, ilyen cél hiányában pedig a Testület az igazoltatás jogszerűtlennek minősítette.

Jelen esetben a rendőr saját jelenésének tanúsága szerint sem jelölt meg az igazoltatás kapcsán jogszabály szerinti célt, és a fenti megállapításból is szükségszerűen következik az Rtv. 20. §-ában foglalt kötelezettség elmulasztása. **Erre figyelemmel a Testület az intézkedés céljának megjelölését érintő mulasztás okán is indokoltnak tartotta megállapítani a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának megsértését.**

4) A panaszos beadványában kifogásolta az intézkedés során tanúsított rendőri hangnemet. Elmondása szerint a főörzszászlós, miután elkérte az iratait, megkérdezte a panaszos foglalkozását, és amikor megtudta, hogy ügyvéd, gúnyos megjegyzést tett rá.

A Testület ehelyütt utal az Rtv. alapelvi szintű rendelkezéseire. Az Rtv. 2. § (1) bekezdése értelmében „a Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait”, míg a 11. § (1) bekezdés rögzíti, hogy „a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni”.

Felhívja továbbá a Testület a figyelmet a Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódexében (a továbbiakban: Etikai Kódex) foglalt követelményekre is, amely ugyan nem minősülnek normatív előírásoknak, mégis alapjaiban határozzák meg a rendőri hivatás alapvető értékeit, és erkölcsi iránymutatásul szolgálnak, morális alapot biztosítanak a rendőrség és az egyes rendőrök számára. Az Etikai Kódex 5. pontja szerint „a rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit (...) indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz (...) megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el”.

A Testület a fenti rendelkezésekre hivatkozással számos korábbi állásfoglalásban is leszögezte már álláspontját, miszerint az intézkedő rendőröktől – mint közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaitól – minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés. Véleményét – amelyet a konkrét esetben is irányadónak tekint – 64/2008 (VIII.18.) számú állásfoglalásban az alábbiak szerint foglalta össze. „A rendőri hivatást választóktól, főleg az Rtv.-ben is szereplő szolgálati feladatok ellátása során – ezen belül is első sorban akkor, amikor intézkedés közben az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerülnek – más állampolgároknál magasabb erkölcsi tartás, fokozottabb türelmesség és tolerancia, körültekintő és mások számára példaértékű viselkedés várható el. Mindez adódik az Rtv. azon rendelkezéseiből, amelyek kiemelkedő közhatalmi jogosítványokkal ruházza fel a rendőröket, az államszervezetten belül kitüntetett pozícióba helyezve őket.”

A konkrét esetben nyújtott rendőrségi válasz szerint sem az eljáró rendőr, sem pedig a hallgató nem tett olyan kijelentést, illetve nem tud olyan egyéb körülményről, amit a panaszos gúnyosnak, sértőnek találhatott volna. A rendőrség ugyanakkor a válaszlevelében és a megküldött iratokban is számos alkalommal tett a panaszos magatartásával összefüggő olyan utalást, amely szerint a panaszos sem érkezésekor, sem távozásakor nem köszönt, és végig indulatosan, arrogáns módon viselkedett.

A Testület fontosnak tartja leszögezni, hogy a rendőrökkel szemben támasztott és fent kifejtett követelmények teljesítése kapcsán nincs jelentősége a panaszos által tanúsított magatartás emberileg helyes vagy helytelen jellegének, és a rendőri fellépés semmi esetre sem lehet válaszreakció az intézkedés alá vont személy viselkedésére. A Testület ezen álláspontjával 25800/6/2008. RP. sz. határozatában az országos rendőrfőkapitány is egyetértett amikor

kimondta, hogy „az intézkedés alá vont személy provokatív, durva, sértő magatartása nem mentheti az intézkedő rendőr ehhez hasonló viselkedését.”

Ugyanakkor a panaszosi és a rendőri állítás között mutatkozó ellentmondást arról, hogy valóban tettek-e a rendőrök a panaszosra gúnyos megjegyzést, a Testület a rendelkezésére bocsátott iratok és adatok alapján nem tudta feloldani, és arra semmilyen további lehetőséget sem látott, így az emberi méltóság megsértését ebben az összefüggésben a Testület nem találta megállapíthatónak.

5) Az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése értelmében „a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni”.

A Testület a probléma általános jellegére való tekintettel hangsúlyozni kívánja: az Rtv. 24. §-a alapján konkrét jogszabályi kötelezettség és vonatkozó belső normák hiányában is megállapíthatónak tartja azt a rendőri kötelezettséget, hogy a panaszoséhoz hasonló felvilágosítás kérésre az eljáró rendőrök válaszoljanak.

Ebben a vonatkozásban tehát **a Testület követendőnek tartja az érintett rendőr azon eljárását, hogy a bizonytalan jogszabályi helyzet ellenére a kért információt megadta, és javasolja, hogy az illetékes rendőri szervek olyan tartalmú belső normát adjanak ki, amely egyértelművé teszi a rendőrök ilyen irányú kötelezettségét.** (Azzal természetesen, hogy amennyiben a felvilágosítás megadása valamilyen alapos okból nem lehetséges, vagy célszerű, attól – fő szabály szerint az ok megjelölése mellett – el lehet tekinteni.)

A Testület fontosnak tartja megjegyezni továbbá, hogy megítélése szerint a jogsértés bekövetkezésében nagy szerepet játszott az egyértelmű jogszabályok és megfelelő iránymutatást adó belső normák hiánya.

IV.

Az igazoltatással elérni kívánt tényleges és elfogadható cél hiányában a Testület megállapította, hogy a panaszos igazoltatására indokolatlanul került sor, amely eljárás eredményeként, továbbá az ahhoz kapcsolódó adatrögzítés nyomán megvalósult a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának megsértése. A Testület megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét az intézkedési cél megjelölésének hiánya miatt. Azzal összefüggésben pedig, hogy valóban tettek-e a rendőrök a panaszosra gúnyos megjegyzést, a Testület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni, így a panaszos emberi méltóságának megsértése nem volt megállapítható.

A Testület megítélése szerint a megvalósult sérelmek elérik a súlyosság azon fokát, amely indokoltá teszi, hogy a Testület állásfoglalását megküldje az országos rendőrfőkapitánynak, ezért döntését a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki.

Budapest, 2010. december 01.

Dr. Juhász Imre sk.
elnök

Dr. Kozma Ákos sk.
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra sk.
testületi tag

Dr. Féja András sk.
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf sk.
előadó testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület